

ΠΡΟΣ ΤΟ ΛΑΟ

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

1. Φιλανθρωπία και Έκκλησία.

Μέ την ίδρυση της η Έκκλησία προκάλεσε μία επανάσταση στον χώρο της φιλανθρωπίας, αφού σύμφωνα με τους λόγους του Ίδρυτού της η έλεημοσύνη προς τους πτωχούς δηλώνει την αγάπη των πιστών προς τον Κύριο· «ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνί τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων ἐμοί ἐποιήσατε» (Μτθ. κατ' 40).

Οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι ὀργάνωσαν τὴν φιλανθρωπία τῶν πρώτων χριστιανικῶν κοινοτήτων δημιουργώντας μία ἰσχυρὴ παράδοση πού μαρτυρεῖται ἀπὸ τὰ κείμενα τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὅπως γιὰ τὴν ζωὴ στὴν πρώτη κοινότητα (Πρξ. β' 42-47, δ' 32-37), γιὰ τὴν ἐλεημοσύνη τῆς Ταβιθά (Πρξ. θ' 36-43), γιὰ τὸν ἔρανο πού ἐγίνε μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν στὴν Ἑλλάδα ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἰουδαίας (Α' Κορ. ιστ' 1-4, Β' Κορ. θ' 1-5). Μὲ ἐπανελημμένες προτροπές συνιστοῦν στοὺς πιστοὺς νὰ πρωτοστατοῦν σὲ καλὰ ἔργα, ὅπως «τῆς δὲ εὐποιῆς καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιθανθάνεσθε· τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ Θεός» (Ἐβρ. ιγ' 16).

Πλειάδα ἀγίων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἄσκησαν μὲ ζήλο τὴν φιλανθρωπία εὐεργετώντας τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς τους ἀκόμα καὶ

τούς διώκτες τους, ὅπως π.χ. οἱ ἅγιοι Ἀνάργυροι, ἡ ἅγια Παρασκευή καὶ ἄλλοι.

Ἡ ἰσχυρὴ αὐτὴ ἀποστολοπαράδοτη παράδοση τῆς φιλανθρωπίας συνεχίσθηκε καὶ ἀποτυπώθηκε στὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μὲ πλῆθος Ἱερῶν Κανόνων πού ρύθμιζαν τὰ θέματα τῆς κοινωνικῆς προσφορᾶς τῆς Ἐκκλησίας

Ὁ 59^{ος} Ἀποστολικὸς Κανὼνας (Δ' αἰ. μ.Χ.) ἀναφέρει, ὅτι καὶ οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπρεπε νὰ ὀργανώνουν τὴν φιλανθρωπία τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Ἐπίσκοπος, ὡς οἰκονόμος (διαχειριστής) τῆς περιουσίας καὶ τῶν χρημάτων τῆς Ἐκκλησίας, ἔπρεπε νὰ μοιράζει ὅλο τὸ πλεόνασμα στοὺς πτωχοὺς (Γ.Α. Ράλλη - Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα τῶν Θεῶν καὶ Ἱερῶν Κανόνων, τ. 2, σ. 76-77).

Ὁ 21^{ος} Κανὼνας τῆς Συνόδου τῆς Γάγγρας (343; μ.Χ.) ἐξυμνεῖ καὶ ἐνθαρρύνει τὴν παράδοση τῆς ἐκκλησιαστικῆς φιλανθρωπίας: «ἐπαινοῦμε τὴν γενναϊόδωρη ἐλεημοσύνη πού γίνονται ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς πρὸς τοὺς πτωχοὺς, σύμφωνα μὲ τὴν παραδόσει τῆς Ἐκκλησίας» (ὁ.π.ν., τ. 3, σ. 118-121). Ἡ ἐκκλησιαστικὴ νομοθεσία ἐξασφάλιζε τὴν ἀνέγερση φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων, ὅπως νοσοκομείων, πτωχοκομείων, γηροκομείων, καὶ παρομοίων.

**Ἡ Ἐκκλησία μιλάει στὰ παιδιά της
μέ τὴ γλῶσσα τῆς Εὐθύνης,
τῆς Ἀλήθειας καὶ τῆς Ἀγάπης**

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ
2011

45

Οι 8^{ος} και 10^{ος} Κανόνες της Συνόδου της Χαλκηδόνας (Δ΄ Οικουμενική, 451 μ.Χ.) εκδόθηκαν για να ασκείται καλή διοίκηση στα ήδη υπάρχοντα ιδρύματα της Έκκλησίας, δηλαδή ξενώνες, πτωχοκομεία και άλλα (δπ.π., τ. 2, σ. 234-242).

Έκτός από τους Κανόνες των Οικουμενικών Συνόδων και οι κατά τόπους Έπίσκοποι εξέδιδαν Έγκυκλίους με θέμα την ίδρυση ή την συντήρηση φιланθρωπικών ιδρυμάτων που ήδη λειτούργουσαν. Όριζαν ότι οι κατά τόπους Έκκλησίες δεν έπρεπε να φείδονται κόπου και χρημάτων για τις φιλανθρωπικές προσπάθειες. Οι Έπίσκοποι έθεταν τά όρφανά, τίς χήρες, τούς ένδεείς ξένους και όσους είχαν ανάγκη βοήθειας κάτω από την φιλανθρωπική έπιμέλεια των Πρεσβυτέρων και Διακόνων. Ο Πατριάρχης Άλεξανδρείας Θεόφιλος († 350-412), έμερίμνησε γι' αυτή την φροντίδα (δπ.π., τ. 4, σ. 350).

Ακόμη και οι Έπίσκοποι, προσωπικά, ήσαν δεσμευμένοι από την γενικότερη εκκλησιαστική παράδοση να επιδίδονται σέ φιλανθρωπικά έργα, όπως τό να επισκέπτονται φυλακισμένους, να προστατεύουν τούς αδυνάτους, τά όρφανά, τίς χήρες και άλλα. Έπρεπε να διαθέτουν όλο τό πλεόνασμα των επισκοπών τους για φιλανθρωπίες, που τότε ονομάζονταν «πτωχικά» (δπ.π., τ. 2, σ. 77).

Τό φιλανθρωπικό έργο της Έκκλησίας δεν ήταν θέμα ψυχρού νομικισμού, που μπορεί στή θεωρία να υπόσχεται πολλή, αλλά στή πράξη να γίνονται πολύ λίγα. Οι πιστοί δεν χρειάζονταν νόμους και διατάξεις να τούς πιέζουν για να εκφράσουν την αγάπη τους προς τούς ανθρώπους. Από τόν Έπίσκοπο μέχρι και τόν πιο απλό πιστό ή φιλανθρωπία αποτελούσε την καθημερινή τους φροντίδα. Ο Έπίσκοπος πρωτοστατούσε στό ποίμνιό του εκφράζοντας την φροντίδα όλόκληρης της Έκκλησίας για την φιλανθρωπία.

Η μέριμνα των Ποιμένων της Έκκλησίας για τούς ένδεείς αποτυπώθηκε χαρακτηριστικά στα προσωνόμια που έλαβαν. Ο Πατριάρχης Άλεξανδρείας Ιωάννης (έζησε επί Αυτοκράτορος Ήρακλείου 610-640 και έκοιμήθη τό 620) ονομάσθηκε «Έλεήμων» για την τεράστια φιλανθρωπική διακονία του για τούς φτωχούς πρόσφυγες, ζητιάνους, τούς όποιους ό ίδιος θεωρούσε «κυρίου και δεσπότες του». Ο Όσιος

Σαμψών (επί Αυτοκράτορος Ιουστινιανού 527-565) ό Πρεσβύτερος και Ξενοδόχος μετέτρεψε τόν οίκο του σέ ξενώνα των πτωχών. Ως ιερέυς και ιατρός διακονούσε σέ ένα μεγάλο φιλανθρωπικό Ίδρυμα στήν Κωνσταντινούπολη που κατέφευγαν οι άποροι και οι αδύναμοι για να θεραπευθούν και να εϋρουν παρηγορία και στήριγμα.

Η Έκκλησία διά μέσου των αντιπροσώπων της, των Συνόδων, των Πατριαρχών, των Έπισκόπων, των Πρεσβυτέρων και Διακόνων και Μοναχών κατάφερε να παρέμβει λυτρωτικά σέ άμέτρητες περιπτώσεις κατά την δισχιλιόχρονη ιστορία της. Έκκλησιαστικοί αξιωματούχοι όλων των βαθμίδων μεσολαβούσαν στίς Άρχές για τούς αδυνάτους, άκόμα και για τιμωρημένους, πρώην ίσως άδιστάκτους κοινωνικούς λειτουργούς, όπως για έφοριακούς, και ήταν ύπόδειγμα φροντίδας για τούς πτωχούς, τά νοσοκομεία, τά γηροκομεία, τά πανδοχεία, τά όρφανοτροφεία και άλλα ιδρύματα κοινωνικής πρόνοιας.

2. Οι έπιφανείς πρωτεργάτες.

Η Έκκλησία έκανε πολλές πρωτοποριακές προσπάθειες στήν φιλανθρωπική διακονία και πρωτοστάτησε στήν ανάπτυξη ιδρυμάτων κοινωνικής πρόνοιας.

Πατέρας της φιλανθρωπίας της Έκκλησίας αναδείχθηκε ό Μέγας Βασίλειος († 329-379), που ως Πρεσβύτερος και ό σπουδαιότερος βοηθός του Έπισκόπου Καισαρείας Εϋσεβίου από τό 365-370 άρχισε διάφορες φιλανθρωπικές δραστηριότητες και άργότερα ως Έπίσκοπος χρησιμοποίησε την κληρονομία από την περιουσία της μητέρας του, καθώς και μεγάλες προσφορές από πλουσίους φίλους και γνωστούς, άκόμη και από τόν πρώην έχθρό του αυτοκράτορα Ουάληντα (364-378) για να ιδρύσει ένα συγκρότημα ιδρυμάτων μέ: νοσοκομείο, όρφανοτροφείο, γηροκομείο, ξενώνα για τούς πτωχούς ταξιδιώτες και επισκέπτες, νοσοκομείο για μεταδοτικές ασθένειες, όπου και ό ίδιος έγκαταστάθηκε, που έγιναν γνωστά μέ την έπωνυμία «Βασιλείας» (Έρμείου Σωζομενού, Έκκλησιαστική Ιστορία, βιβλίό Στ΄ § 34, Ρ.Γ. 67, στ. 1397).

Ο άδελφός του ό άγιος Γρηγόριος ό έπίσκοπος Νύσσου († 335-394) διακρίθηκε ως σπουδαίος

θεολόγος και θεωρητικός και ως ειλικρινής υποστηρικτής της φιλανθρωπίας.

Ὁ ισάδελφος φίλος τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός ὁ Θεολόγος († 329-389), τοποθέτησε τὴν πρόνοια γιὰ τοὺς πτωχοὺς κύριο στόχο τῆς ἱερατικῆς διακονίας του καθὼς καὶ τῶν ὁμιλιῶν του.

Στὴν ὁμιλία του «περὶ φιλοπτωχίας» ὁ ἅγιος Γρηγόριος ἀναφέρει, ὅτι ὅποιαδήποτε κι ἂν εἶναι ἡ αἰτία γιὰ τὴν κατάσταση τῶν πτωχῶν, σ' ὅλους ἀξίζει ἡ φροντίδα καὶ ἡ ἀποτελεσματικὴ βοήθεια τῆς κοινωρίας. Οἱ ἄποροι δὲν εἶναι πάντοτε οἱ ἴδιοι ὑπεύθυνοι γιὰ τὴν κατάστασή τους καὶ ἡ κοινωρία πρέπει νὰ τοὺς φροντίζει σὰν μέλη τοῦ ἰδίου τοῦ σώματός της. Ὁ ἅγιος Πατέρας ἀπορρίπτει τὴν γνώμη μερικῶν συγχρόνων του ποὺ ἀπέδιδαν τὴν κατάσταση τῶν πτωχῶν στὴν μοίρα ἢ στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Οἱ κοινωνικὲς συνθήκες εἶναι καρπὸς τῆς ἀνθρώπινης συμπεριφορᾶς, τῆς ἀπληστίας, τοῦ ἐγωκεντρισμοῦ, τῆς ἐκμεταλλεύσεως, τῆς ματαιοδοξίας καὶ τῆς πολυτελείας. Ὁ καλύτερος τρόπος ἀντιμετώπισεως τῆς κοινωνικῆς ἀδικίας εἶναι ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ.

Ἐκανε ἐκκλήση μὲ σκοπὸ τὴν μεταμόρφωση τῆς καρδιάς καὶ τῶν πεποιθήσεων τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ ὁμιλία τελειώνει μὲ τίς ἐξῆς προτροπές:

« Ἄς ἐπισκεφθοῦμε τὸν Χριστό,

Ἄς φροντίσουμε τὸν Χριστό,

Ἄς θρέψουμε τὸν Χριστό,

Ἄς ντύσουμε τὸν Χριστό,

Ἄς φιλοξενήσουμε τὸν Χριστό,

Ἄς τιμήσουμε τὸν Χριστό»

(PG 35, στ. 909 BC).

Ἐτσι τὸ φιλανθρωπικὸ ἔργο ἦταν μιά χριστοκεντρικὴ προσπάθεια μὲ κίνητρό της τὴν διδασκαλία καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Χριστοῦ.

Παρομοίως καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος († 344-407) ἔγινε ὁ πῶς δημοφιλεστὴς Ἅγιος τῆς Ἐκκλησίας λόγῳ τῆς ἀγάπης του καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντός του γιὰ τὴν εὐημερία τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων. Ὡς Πρεσβύτερος στὴν Ἀντιόχεια καὶ ὡς Ἀρχιεπίσκοπος στὴν Κων/πολιὴ ἀφιέρωθηκε σὲ ἔργα φιλανθρωπίας καὶ κοινωνικῆς δικαιοσύνης, περιθάλψεως καὶ εὐημερίας τοῦ ποιμνίου του. Ἡ Ἐκκλησία στὴν Ἀντιόχεια διέτρεφε καθημερινῶς τρεῖς χιλιάδες κληρῶν καὶ παρθένων.

Αὐτὴ μεριμνοῦσε γιὰ τοὺς ἄπορους ξένους, γιὰ τοὺς φυλακισμένους, γιὰ τοὺς ἀσθενεῖς.

Ἀπλὸς καὶ λιτός στὴν ζωὴ του, συμπονετικὸς πρὸς τοὺς ἐνδεεῖς ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος διέθεσε τὰ προσωπικά του ὑπάρχοντα καὶ τὰ μεγάλα ἔσοδά του στοὺς πτωχοὺς, γιὰ τὴν ἀνέγερση νοσοκομείου, πτωχοκομείου καὶ ἀλλῶν φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων. Κατεδίκαζε τὴν κοινωνικὴ ἀδικία. Ὑπερασπιζόταν τοὺς πτωχοὺς ὄλων τῶν κατηγοριῶν: ξένους, κῆρες, ὄρφανὰ, ταξιδιώτες, αἰχμαλῶτους, ἀσθενεῖς, λεπροὺς καὶ ἀναπήρους. Δίδασκε ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἠθικῆς διδασκαλίας τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι συμφιλίωση μὲ τὸν Θεό. Ἡ ἐλεημοσύνη πρὸς τοὺς ἐνδεεῖς εἶναι ἐλεημοσύνη πρὸς τὸν Χριστό.

Μὲ αὐτὸ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ἦθος, ποὺ διεμόρφωσαν ἡ ζωὴ καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῶν Ἀποστόλων, τῶν Συνόδων καὶ τῶν Πατέρων, διακόνησε πάντοτε ἡ Ἐκκλησία τὸν εὐρισκόμενο σὲ ποικίλες ἀνάγκες ἀνθρώπο μέχρι σήμερα.

3. Ἡ σύγχρονη φιλανθρωπία τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ καταγεγραμμένο στό Δελτίο Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, 3 Σεπτεμβρίου 2010, φιλανθρωπικὸ καὶ προνοιακὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περιλαμβάνει :

- 2.325 Γενικά καὶ Ἐνοριακά Φιλόπτωχα Ταμεία ποὺ λειτουργοῦν ἐπιτυχῶς.
- 10 Βρεφονηπιακοὺς Σταθμούς.
- 10 Παιδικοὺς Σταθμούς γιὰ νὰ μποροῦν νὰ ἐργασθοῦν οἱ μπότερες τῶν παιδιῶν.
- 19 Στέγες Γερόντων στὴν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν.
- 66 Γηροκομεῖα στὶς Ἱερὲς Μητροπόλεις.
- 13 Θεραπευτήρια Χρονίως Πασχόντων.
- 8 Ἰδρύματα γιὰ ἄτομα μὲ εἰδικὲς ἀνάγκες.
- 10 Νοσοκομεῖα - Ἱατρεῖα.
- 7 Ἰδρύματα Ψυχικῆς Ὑγείας.
- 6 Ξενῶνες γιὰ ἀστέγους.
- 1 Ξενώνα γιὰ τὴν φιλοξενία συγγενῶν - συνοδῶν ἀσθενῶν, στὴν Ἱερά Μητροπόλη Σύρου
- 36 Οἰκοτροφεία - Ὁρφανοτροφεία, Ἰδρύματα Παιδικῆς Προστασίας.
- 195 Κέντρα Ἀγάπης (Συσσίτια) Ἱερῶν Ναῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας μας ὅπου

προσφέρονται 30.000 μερίδες φαγητού καθημερινῶς.

- 15 Φοιτητικά Οικοτροφεία :
1 τῆς Ἱερᾶς Συνόδου (Ἀλλοδαπῶν Φοιτητῶν).
1 τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας (Θεολογικό Οἰκοτροφείο).
2 τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων Ἠλείας καί Σύρου, στήν Ἀθήνα.
11 Φοιτητικά Οἰκοτροφεία σέ ἐπαρχιακές Μητροπόλεις.
- Ἐπίσης, λειτουργοῦν Κέντρα Κοινωνικῆς Συμπαράστασως, εὐρέσεως ἐργασίας, καθῶς καί Πρόγραμμα «Βοήθεια στό Σπίτι», ἐπιπλέον Σχολεῖς Γεωργικῆς, Οἰκοκυρικῶν, Βυζαντινῆς καί Εὐρωπαϊκῆς Μουσικῆς, Φροντιστήρια σχολικῶν μαθημάτων κ.λπ.
- Στήν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν λειτουργεῖ τό Πρόγραμμα διανομῆς φαγητοῦ σέ ἀστέγους «Κιβωτός ἀγάπης», χώρος γιά προσφορά δωρεάν ρουχισμοῦ «Ταβιθᾶ», καθῶς καί τό Ἴδρυμα Ψυχοκοινωνικῆς ἀγωγῆς καί στήριξης «ΔΙΑΚΟΝΙΑ».
- Σέ διάφορες Ἱερές Μητροπόλεις λειτουργοῦν παρόμοια κέντρα διανομῆς τροφίμων καί ρουχισμοῦ.
- Πρόγραμμα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὑποδοχῆς μεταναστῶν καί προσφύγων μέ 2 γραφεῖα (Ἀθήνα, Θεσσαλονίκη).
- Ἐπιπλέον λειτουργοῦν 30 διάφορα Ἰδρύματα σέ 1. Μητροπόλεις, Ἱεραποστολικά, Φιλανθρωπικά, Συμπαράστασως κρατουμένων, πνευματικῆς καί κοινωνικῆς συμπαράστασως, ἀποκαταστάσως ἀπόρων καί ἀγάμων Μητέρων.
- Ἐξαιρετικές στίς ἐγκαταστάσεις καί ὑποδειγματικές στήν λειτουργία τους εἶναι καί οἱ 54 Κατα-

σκηνώσεις πού λειτουργοῦν στίς κατά τόπους Ἱερές Μητροπόλεις καί οἱ ὁποῖες κατά τοῦς θερινούς μήνες δέχονται μεγάλο ἀριθμό παιδιῶν γιά κοινοτική καί πνευματική ζωή, ἐπιμόρφωση, παιχνίδι, κοθύμβηση. Ἀξιοσημείωτη εἶναι καί ἡ φιλοξενία παιδιῶν ὁμογενῶν οικογενειῶν ἀπό τό Ἐξωτερικό, κατόπιν τοῦ σχετικοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν μας, γιά τήν γνωριμία τῆς Πατρίδας καί τήν ἐκμάθηση τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας.

- Βασική προσφορά εἶναι καί ἡ λειτουργία τραπεζῶν αἵματος στήν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν, σέ κάθε Ἱερό Ναό της, δηλαδή 145 Τράπεζες αἵματος καί 35 στήν περιφέρεια (Ἱερές Μητροπόλεις).

Γιά τήν συντήρηση καί τήν λειτουργία τῶν Εὐαγῶν Ἰδρυμάτων καί ὅλο τό φιλανθρωπικό καί κοινωνικό Πρόγραμμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δαπανῶνται περί τά ἑκατό ἑκατομμύρια Εὐρώ ἐτησίως (100.000.000).

Τήν ἐπιτέλεση τῆς κοινωνικῆς διακονίας τῆς Ἐκκλησίας μας ὑποστηρίζουν Μητροπόλεις, Ἐνορίες, Μονές, Σύλλογοι καί γενικῶς φιλόθεοι πιστοί πού συνεισφέρουν γιά τήν κάλυψη τῶν δαπανῶν.

Σημειώνεται καθηκόντως ὅτι στήν σημαντική αὐτή διακονία τῆς Ἐκκλησίας μας προσφέρουν ἑθελοντικῶς τίς ὑπηρεσίες τους στελεχῆ καί συνεργάτες, πού διακρίνονται γιά τήν πίστη τους στόν ἀληθινό Θεό καί τόν ζῆλο τους νά ἐργασθοῦν γιά τήν ἀνακούφιση τῶν καμνόντων ἀπό τίς περιστάσεις τοῦ βίου.

**Ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος**

Γιά περισσότερες πληροφορίες στό διαδίκτυο

1. www.ecclesia.gr
2. www.myriobiblos.gr

«ΠΡΟΣ ΤΟ ΛΑΟ». Ἔκδοση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,
Ἰασίου 1 – 115 21 Ἀθήνα, τηλέφωνο 210-7272.204.
Διανέμεται δωρεάν μέ τή φροντίδα τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων.
Τύποις Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.